

Resultat från inventeringar av järv i Sverige 2009

**Nationell sammanställning över länsstyrelsernas
resultat av inventering av järv**

Innehåll

Inledning	3
Svenska samebyars betesområden i Norge samt gränzoner i Finland och Norge	3
Metoder	4
Organisation	4
Resultat	5
Sverige	5
Svenska samebyars renbetesområden och gränzoner i Norge	5
Gränzoner i Finland	5
Tabeller och figurer	6
Litteratur	11

Versioner av Resultat från inventeringar av järv i Sverige 2009

Version	Utgivningsdatum	Förändring
1.0	2010-04-12	-

Rapporten är skriven av Viltskadecenter som har Naturvårdsverkets uppdrag att årligen sammanställa länsstyrelsernas resultat från inventeringen av järv.

Författare: Eva Hedmark

Omslagsbild

Foto: Andreas Norin

Denna rapport kan beställas från

Viltskadecenter, Grimsö forskningsstation, 730 91 RIDDARHYTTAN. Tel: 0581 - 920 70, 69 73 35. Den kan även laddas ned som pdf från Viltskadecenters webbplats www.viltskadecenter.se

ISBN 987-91-86331-11-5

Inledning

Riksdagen har beslutat att björn, järv, lodjur, varg och kungsörn skall finnas i så stora antal att de långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och även kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. I propositionen Sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57) som antagits av Riksdagen (protokoll 2000/01:88) anges olika mål för storleken på rovdjursstammarna. Målen uttrycks i antal årliga föryngringar, vilket för björn, järv, lodjur och varg innebär antal honor som föder ungar varje år och för kungsörn antal årliga häckningar. För järv är etappmålet 90 föryngringar, vilket motsvarar en stam på cirka 575 djur.

Länsstyrelserna i län som omfattas av renskötselområdet har sedan 1996 haft det regionala ansvaret för inventeringen av järv liksom för björn, lodjur, varg och kungsörn. Sedan 2002 har samtliga landets länsstyrelser detta ansvar. I denna rapport redovisas en nationell sammanställning av länsstyrelsernas inventeringsresultat från inventeringssäsongen 2009. I rapporten redovisas antalet föryngringar av järv 2009, det vill säga antalet kända kullar av järvar som föddes i februari – mars 2009 och som inventerades under perioden 1 mars 2009 – 30 juni 2009. Därtill redovisas övrig förekomst av järv som registrerats av länsstyrelserna under järvens reproduktionscykel 2009 (1 mars 2009 – 28 februari 2010). Uppgifterna i sammanställningen baseras på länens inventeringsrapporter samt på uppgifter som registrerats i databasen Rovdjursforum före den 15 mars 2010.

Svenska samebyars betesområden i Norge samt gränzoner i Finland och Norge

Inventeringsområdet för rovdjur ska enligt Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn (NFS 2007:10) även omfatta svenska samebyars renbetesområden i Norge. Dessutom ska föryngringar som ligger inom en zon på 5 km från det totala renbetesområdets yttre gräns redovisas, vilket därmed kan omfatta föryngringar i Finland och i ytterligare områden i Norge.

Renbeteskonventionen från 1972 som behandlar svenska samebyars betesrätt i Norge och norska samebyars betesrätt i Sverige upphörde att gälla den 30 april 2005. Uppgifter om föryngringar som redovisas i den här rapporten omfattar renbetesområdena som de såg ut i konventionen från 1972. Respektive länsstyrelse hämtar information om föryngringar från NINA (Norsk Institutt for Naturforskning), SNO (Statens naturoppsyn, Direktoratet for naturforvaltning, Norge) och Vilt- och fiskforskningsinstitutet i Finland.

Metoder

Under inventeringsperioden 2009 reglerade Viltskadeförordningen (2001:724) samt Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn (NFS 2007:10) inventeringsverksamheten i detalj. I NFS 2007:10 anges bland annat vilka inventeringsmetoder och vilka kriterier som ska användas vid kvalitetssäkring och för att fastställa antalet föryngringar av en art. Kvalitetssäkringen får endast utföras av personer som utsetts av länsstyrelsen och som genomgått utbildning vid Viltskadecenter.

Inventeringsarbetet är främst inriktat på att fastställa antalet föryngringar av järv och i andra hand övrig förekomst. Förekomst registreras främst i områden utan föryngringar. Fastställandet av antal föryngringar grundar sig i huvudsak på lokalisering av järvlyor. Områden med tidigare kända järvlyor besöks regelbundet under mars – maj varvid eventuell aktivitet av järv registreras. Områden som bedöms kunna hysa reproducerande järvar, men där man inte tidigare känner till någon järvlya, besöks också i möjligaste mån under inventeringsperioden.

Därtill görs efterkontroller eller barmarkskontroller av platser där föryngring bedömts som trolig, men inte kunnat fastställas under tiden lyan nyttjades. Vid dessa kontroller registreras förekomsten av spår och andra tecken som tyder på att honan fött ungar. Barmarkskontroller kan ske även efter 30 juni om snötäcket förhindrar tidigare besök.

En föryngring bedöms som säker eller sannolik beroende på om ungar dokumenterats eller inte. Om en unge eller ungar dokumenteras och senare under året konstaterats ha dött bedöms föryngringen som misslyckad. Metoden att registrera lyor har utvärderats av en arbetsgrupp på uppdrag av Direktoratet för Naturförvaltning (Lundvall m fl 2006). Baserat på uppgifter från inventeringssäsongen 2008 utfördes på uppdrag av Naturvårdsverket och Direktoratet för Naturförvaltning också nyligen en jämförande genomgång av registreringen av järvlyor i Sverige och Norge (Brøseth & Andersen 2009).

Organisation

Länsstyrelsernas ansvar för inventeringen omfattar planering, genomförande, dokumentation, sammanställning och utvärdering. Järvinventeringen bedrivs i samarbete med samebyarna. Inventeringsarbetet dokumenteras i den nationella databasen Rovdjursforum. På Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas uppdrag genomför Viltskadecenter utbildning av de personer som kvalitetssäkrar observationer. Viltskadecenter gör även den nationella sammanställningen av länsstyrelsernas inventeringsresultat.

Resultat

Sverige

För 2009 registrerades totalt 85 föryngringar av järv i Sverige. Alla föryngringar utom en dokumenterades inom renskötselområden (tabell 1). Åttiofem föryngringar ligger nära det nationella etappmålet för järv som är 90 årliga föryngringar. Under 2008 var antalet registrerade järvföryngringar 111 stycken (tabell 2, figur 1).

De 85 föryngringarna för 2009 fördelade sig på fyra län: Norrbotten (48), Jämtland (21), Västerbotten (15) och Västernorrland (1) (figur 2 och 3). Mer än hälften av föryngringarna registrerades inom Norrbottens fjällvärld. 47 av föryngringarna (55 %) bedömdes som säkra föryngringar och 35 (41 %) som sannolika. I Norrbottens län registrerades 3 misslyckade föryngringar som alla konstaterats av järvforskningsprojektet vid Sveriges lantbruksuniversitet. I Dalarnas och Gävleborgs län registrerades ingen föryngring av järv under 2009, men däremot regelbunden förekomst under reproduktionscykeln (1 mars 2009 – 28 februari 2010). I Stockholm, Uppsala, Västmanland, Örebro och Värmlands län registrerades tillfällig förekomst av järv.

Svenska samebyars renbetesområden och gränzoner i Norge

Under 2009 dokumenterades sju norska järvföryngringar som berör svenska samebyars renbetesområden på norsk mark. Fyra av dessa fanns i anslutning till Norrbottens län, varav tre inom tidigare konventionsbetesmarker och en inom 5 km från tidigare konventionsbetesmark. Två norska järvföryngringarna fanns i anslutning till Västerbottens län, båda inom tidigare konventionsbetesmark. I anslutning till Jämtlans län registrerades en norsk föryngring inom 5 km från riksgräns/konventionsområde. Ingen järvföryngring konstaterades i Norge inom 5 km från gränsen mot Dalarnas län.

Gränzoner i Finland

En järvföryngring har registrerats i Finland inom 5 km från renbetesmark i Sverige.

Tabeller och figurer

Tabell 1. Förekomst och antal registrerade säkra, sannolika och misslyckade föryngringar av järv i Sverige 2009. Uppgifterna baseras på länens inventeringsrapporter samt på uppgifter som registrerats i databasen Rovdjursforum innan den 15 mars 2010.

Länsbeteckning	Län	Förekomst av järv 1 mars 2009 – 28 februari 2010 ¹	Antal funna föryngringar under inventeringsperioden ²		Antal kända misslyckade föryngringar ³	Totalt
			Säkra	Sannolika		
AB	Stockholm	Tillfällig förekomst	-	-	-	-
C	Uppsala	Tillfällig förekomst	-	-	-	-
D	Södermanland	Ingen dokumenterad	-	-	-	-
E	Östergötland	Ingen dokumenterad	-	-	-	-
F	Jönköping	Ingen dokumenterad	-	-	-	-
G	Kronoberg	Ingen dokumenterad	-	-	-	-
H	Kalmar	Ingen dokumenterad	-	-	-	-
I	Gotland	Ingen dokumenterad	-	-	-	-
K	Blekinge	Ingen dokumenterad	-	-	-	-
M	Skåne	Ingen dokumenterad	-	-	-	-
N	Halland	Ingen dokumenterad	-	-	-	-
O	Västra Götaland	Ingen dokumenterad	-	-	-	-
S	Värmland	Tillfällig förekomst	-	-	-	-
T	Örebro	Tillfällig förekomst	-	-	-	-
U	Västmanland	Tillfällig förekomst	-	-	-	-
W	Dalarna	Regelbunden förekomst	-	-	-	-
	<i>Varav inom samebyar</i>		-	-	-	-
	<i>Varav utanför samebyar</i>		-	-	-	-
X	Gävleborg	Regelbunden förekomst	-	-	-	-
Y	Västernorrland	Föryngring	-	-	-	-
	<i>Varav inom samebyar</i>		-	-	-	-
	<i>Varav utanför samebyar</i>		-	1	-	1
Z	Jämtland	Föryngring	7	14	-	21
AC	Västerbotten	Föryngring	6	9	-	15
BD	Norrboten	Föryngring	34	11	3	48
Hela landet			47	35	3	85
	<i>Varav inom samebyar</i>		47	34	3	84
	<i>Varav utanför samebyar</i>		-	1	-	1

¹ *Föryngring*: minst en järvhona har fått ungar i länet. *Regelbunden förekomst*: Spår eller andra observationer av järv har dokumenterats vid minst tre tillfällen under minst tre månader under reproduktionscykeln 2009 (1 mars 2009 – 28 februari 2010). *Tillfällig förekomst*: Kvalitetssäkrade spår eller observationer av järv som dokumenterats minst en gång under reproduktionscykeln 2009.

² Inventeringsperiod: 1 mars - 30 juni 2009.

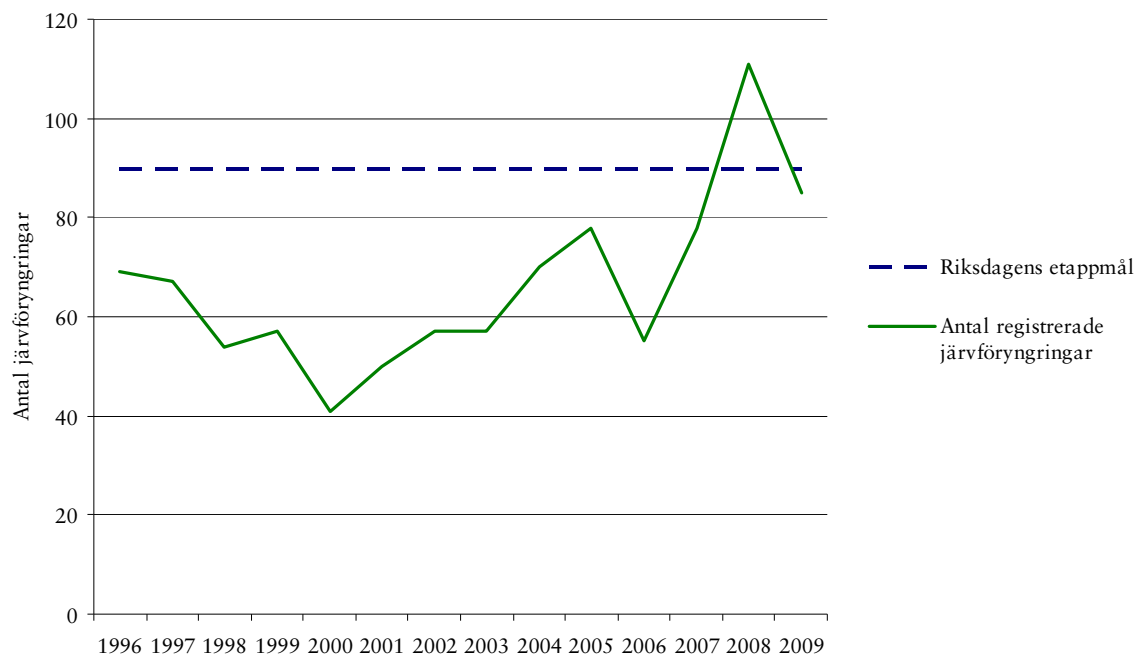
³ Med misslyckad föryngring menas att unge/ungar har dokumenterats och senare under reproduktionscykeln konstaterats ha dött.

Källa: Länsstyrelserna och Rovdjursforum

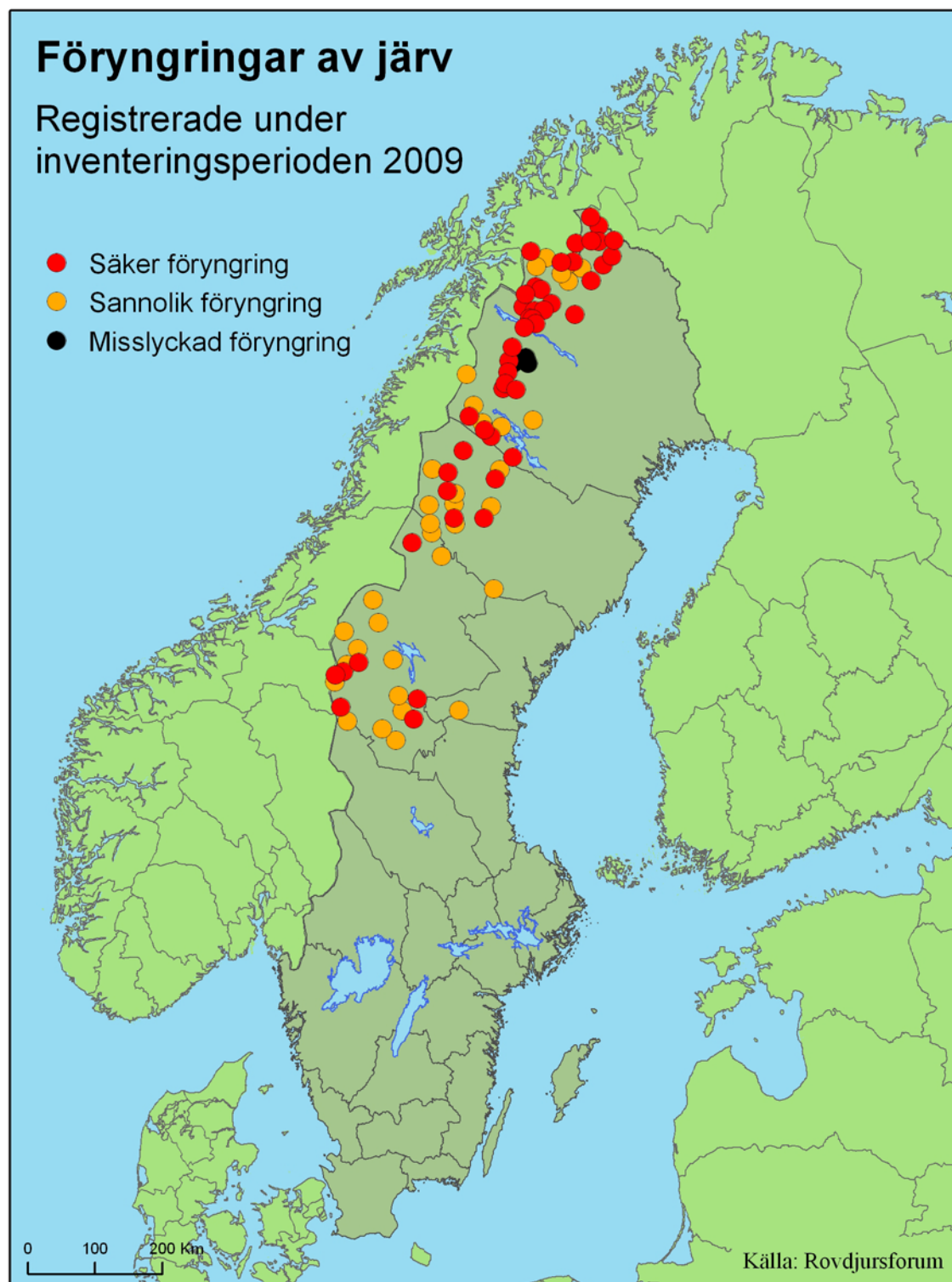
Tabell 2. Antal registrerade föryngringar av järv 1996 - 2009. Från och med år 2003 delas föryngringarna in i säkra, sannolika och misslyckade.

År	Antal föryngringar			
	Säkra	Sannolika	Misslyckade	Totalt
1996	-	-	-	69
1997	-	-	-	67
1998	-	-	-	54
1999	-	-	-	57
2000	-	-	-	41
2001	-	-	-	50
2002	-	-	-	57
2003	29	28	-	57
2004	31	39	-	70
2005	61	14	3	78
2006	45	8	2	55
2007	64	11	3	78
2008	76	31	4	111
2009	47	35	3	85

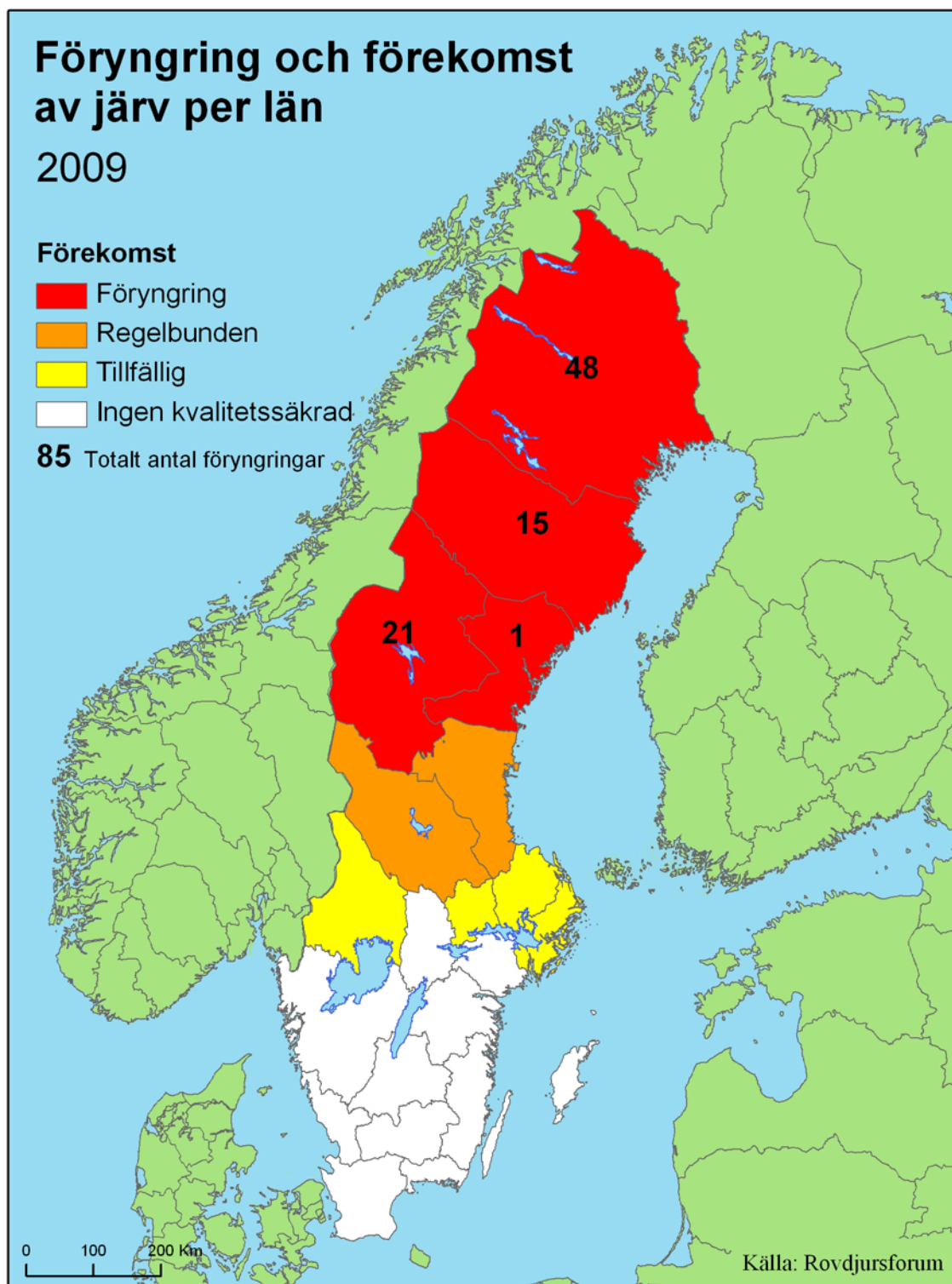
Källa: Länsstyrelserna och Rovdjursforum

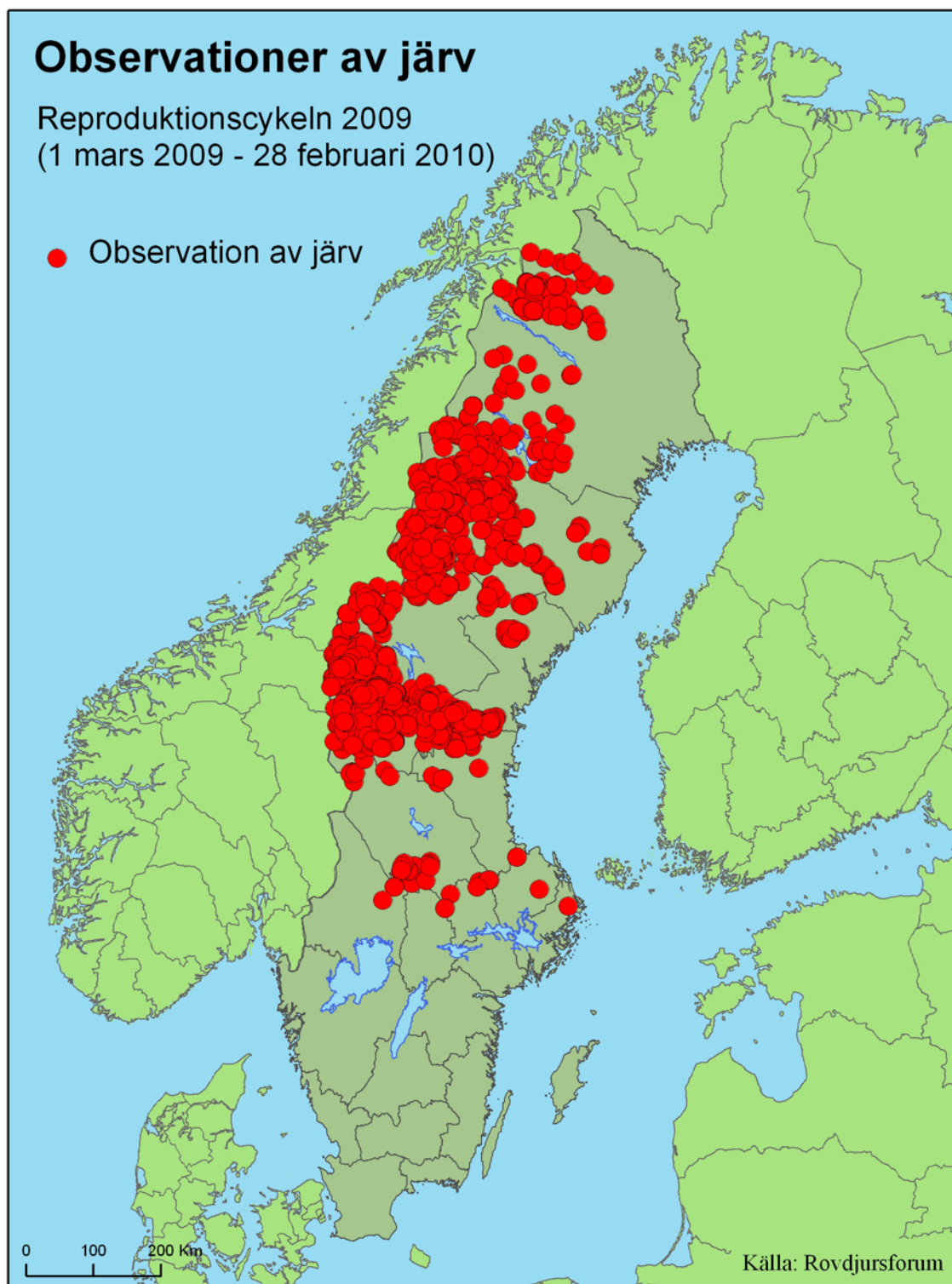
Figur 1. Antal järvföryngringar som registrerats i Sverige av länsstyrelserna åren 1996 - 2009.
Källa: Länsstyrelserna och Rovdjursforum.

Figur 2. Kartan visar de 85 föryngringar av järv som registrerats i Sverige under inventeringsperioden 2009.

Figur 3. Föryngring (säker, sannolik och misslyckad) och förekomst av järv i Sverige registrerad av länsstyrelserna under reproduktionscykeln 2009. Med regelbunden förekomst menas att spår eller andra observationer av järv har dokumenterats vid minst tre tillfällen under en tidsperiod av minst tre månader under reproduktionscykeln (1 mars 2009 – 28 februari 2010). Med tillfällig förekomst menas att spår eller andra observationer av järv har dokumenterats minst en gång i länet under reproduktionscykeln.

Figur 4. Observationer av järv under reproduktionscykeln 2009. Kartan visar observationer som kvalitetssäkrats av länsstyrelsen och som registrerats i databasen Rovdjursforum. Eftersom arbetsinsatsen kan variera geografiskt ska kartan inte betraktas som en täthets- eller utbredningskarta.

Litteratur

Brøseth H. & Andersen R. 2009. Vurderinger knyttet til overvåking av ynglelokaliteter hos jerv i Sverige och Norge. – NINA Rapport 437. 31 s.

Lundvall A., Andren H., Lindén H., Saether B-E. & Swenson J. 2005. Utvärdering av Norges nationella övervakningssystem för stora rovdjur. DN-utredning 2005-7, Trondheim.

Inventering av järv, lo, varg, björn och kungsörn i Västerbottens län. Slutrapport för inventeringssäsong 2008-2009. Länsstyrelsen i Västerbottens län. Dnr 502-722-2009.

Inventering av rovdjur i Örebro län 2008/2009. Årsrapport 2009. Länsstyrelsen i Örebro län. Publ. nr 2009:43. Dnr: 5026-18119-2009.

Inventeringsrapport för varg, lodjur, järv, björn och kungsörn i Gävleborgs län 2008/2009. Länsstyrelsen i Gävleborgs län.

Resultat av 2008/2009 års rovdjursinventering i Jämtlands län. Länsstyrelsen i Jämtlands län. Dnr 502-8188-09.

Resultat av 2009 års rovdjursinventering i Norrbottens län. Länsstyrelsen i Norrbottens län. Dnr 502-13276-08.

Rapport från rovdjursinventering inom renskötselområdet i Dalarnas län 2008/09. Länsstyrelsen i Dalarnas län. Dnr: 502-6298-09.

Slutrapport för inventeringar av lodjur, järv, varg, björn och kungsörn i Västernorrlands län 2008-2009. Länsstyrelsen i Västernorrlands län. Dnr 502-11129-09.

Viltskadecenter är ett serviceorgan för myndigheter, organisationer, enskilda näringsidkare och allmänheten. Centret arbetar på uppdrag av Naturvårdsverket och tillhör Sveriges Lantbruksuniversitet. Viltskadecenter bistår bland annat med information om förebyggande åtgärder för att förhindra skador från fredat vilt.

Viltskadecenter, Grimsö Forskningsstation, 730 91 Riddarhyttan
www.viltskadecenter.se

ISBN 987-91-86331-11-5

